

33/38. / Яремчук Н. І. №200507075; заявл. 18.07.2005; опубл. 15.11.2005. Бюл. № 11.

3. Спосіб отримання БАД з селеном і дріжджами: декл. пат. 69128 Україна: МПК А 23 L 1/28, С 12 N 1/00, А 61 К 33/04. / Данилова О. І., Решта С. П. № 201110237; заявл. 22.08.2011; опубл. 25.04.2012. Бюл. № 8.

4. Біологічно активна харчова добавка «Мінеральний комплекс з селеном «Селен Активний»: декл. пат. 14069 Україна: МПК А 61 К 33/04. / Василенко О. В., Шамін І. М. №20040503366; заявл. 06.05.2004; опубл. 15.05.2006. Бюл. № 5.

5. Спосіб одержання біологічно активної добавки «Неоселен»: пат. на корисну модель 104883 Україна: МПК А 23 J 1/20, А 61 К 31/095 / Черевк О.І., Головка М.П., Применко В.Г., Головка Т.М.; власник ХДУХТ. № u201507794; заявл. 05.08.2015; опубл. 25.02.2016, Бюл. № 4.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-79-2-2.23>

КОМПЛЕКСНА ОЦІНКА ЯКОСТІ КРЕМОВО-ЗБИВНИХ ЦУКЕРОК З ДОДАВАННЯМ НАСІННЯ ЧІА

Шидакова-Каменюка О. Г.

*кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри технології хліба, кондитерських,
макаронних виробів та харчоконцентратів
Харківського державного університету харчування та торгівлі*

Шкляєв О. М.

*аспірант кафедри технології хліба, кондитерських,
макаронних виробів та харчоконцентратів
Харківського державного університету харчування та торгівлі
м. Харків, Україна*

Рогова А. Л.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри технологій харчових виробництв
і ресторанного господарства
Полтавського університету економіки і торгівлі
м. Полтава, Україна*

Перспективним напрямком розвитку сучасної харчової промисловості є розробка технологій продуктів харчування з поліпшеною хар-

човою цінністю. Нова продукція повинна мати високі органолептичні властивості, бути безпечною для здоров'я і мати доступну ціну. Для забезпечення зазначених критеріїв на сучасних харчових виробництвах приділяють велику увагу управлінню якістю продукції. Перший крок до управління якістю – вміння її оцінити.

Встановлювати залежність між якістю продукції і її вартістю, кількісно оцінювати перспективність технологічних розробок, здійснювати обґрунтований вибір кращої продукції з кількох видів однотипної дозволяє застосування комплексної оцінки. Вивченням основних принципів формування комплексної оцінки якості займається кваліметрія. Кваліметрія виходить з того, що якість залежить від великої кількості властивостей розглянутого продукту [1]. Особливістю цього методу оцінки якості є кількісне порівняння розробленого виробу з існуючим, або з продуктом, ідеалізованим з урахуванням сучасних вимог до харчування.

Мета досліджень – провести комплексну оцінку якості кремово-збивних цукерок з додаванням насіння чіа (*Salvia hispanica* L.) використовуючи принципи кваліметрії.

Нами розроблено технологію кремово-збивних цукерок з додаванням насіння чіа у цілому та подрібненому стані. Рекомендоване дозування цілого насіння становить 42,7% від маси сухого яєчного альбуміну, а подрібненого – 48,4% від маси жиру з відповідним зменшенням рецептурної кількості зазначених компонентів [2]. За контроль обрано технологію цукерок «Пташине молоко».

Властивості, необхідні та достатні для характеристики якості кремово-збивних цукерок з урахуванням коефіцієнтів вагомості (m_i) одиничних та групових показників якості, представлено у вигляді дерева властивостей (рис. 1).

Для визначення абсолютних значень (P_i) одиничних показників якості використовували наступні методи: експертний (для властивостей групи PA), інструментальні (для властивостей груп PB та PD) та розрахунковий (для властивостей групи PC). Переведення абсолютних значень одиничних показників у відносні безрозмірні величини (k_i) здійснювали за відношенням до їх базових значень.

За базові ($P_i^{баз}$) обрано кращі показники серед досліджуваних зразків:

$$\begin{aligned} P_{a_{баз}} &= 50 \text{ балів (для всіх одиничних показників в межах групи);} \\ P_{b_{1баз}} &= 850/700/870 \text{ г, } P_{b_{2баз}} = 620 \text{ кг/м}^3; P_{c_1} = 3,49\%, P_{c_2} = 3,28\%, \\ P_{c_3} &= 4,69\%, P_{c_4} = 13,19 \text{ г/100 г, } P_{c_5} = 277,27 \text{ г/100 г,} \\ P_{c_6} &= 1,19 \text{ 27 г/100 г;} \\ P_{d_1} &= 3,8 \%, P_{d_2} = 9,5/9,5/13,5 \%, P_{d_3} = 5,5\%. \end{aligned}$$

Результати визначення групових комплексних показників якості наведено у табл. 1.

		<i>Групові показники якості (1 рівень)</i>		<i>Одиничні показники якості (2 рівень)</i>			
Комплексний показник якості P₀ (1,0)	Органолептичні показники РА (0,23*)	Pa ₁	Зовнішній вигляд (0,19*)	Pa ₂	Структура (0,20*)		
		Pa ₃	Колір (0,11*)	Pa ₄	Смак (0,33*)		
		Pa ₅	Запах (0,17*)				
				Pb ₁	Міцність (0,42*)	Pb ₂	Щільність (0,58*)
						Pc ₁	Вміст білка (0,11*)
	Фізико-хімічні показники РВ (0,21*)					Pc ₂	Вміст некрохмальних полісахаридів (0,19*)
						Pc ₃	Вміст ПНЖК (0,12*)
						Pc ₄	Вміст поліфенольних сполук (0,19*)
						Pc ₅	Сумарний вміст мінеральних речовин (калій, кальцій, магній, залізо, цинк) (0,21*)
						Pc ₆	Сумарний вміст вітамінів (С, Е, РР, групи В) (0,18*)
	Хімічний склад та харчова цінність РС (0,29*)					Pd ₁	Зміна пероксидного числа (0,34*)
						Pd ₂	Втрати вологи (0,37*)
						Pd ₃	Підвищення міцності (0,29*)
	Зміна якості через 60 діб зберігання РD (0,27*)						

*коєфіцієнти вагомості

Рис. 1. «Дерево властивостей» кремово-збивних цукерок

Інтервал значень комплексного показника від 1,00 до 0,80 відповідає оцінці «дуже добре», від 0,80 до 0,63 – оцінці «добре», від 0,63 до 0,37 – «задовільно», від 0,37 до 0,20 – «погано», менше 0,20 – «дуже погано». Встановлено, що всі досліджувані зразки кремово-збивних цукерок мають близькі значення групового показника якості за органолептичними і фізико-хімічними властивостями (РА та РВ) і характеризуються за цими групами оцінкою «дуже добре».

Таблиця 1

**Групові комплексні показники якості
досліджуваних зразків кремово-збивних цукерок**

Показник якості	Кремово-збивні цукерки					
	контроль			з насінням чаї		
	P_i	k_i	$k_i \cdot m_i$	P_i	k_i	$k_i \cdot m_i$
група властивостей PA						
Pa ₁ , бали	49	0,98	0,19	50	1,00	0,19
Pa ₂ , бали	49	0,98	0,20	48	0,96	0,19
Pa ₃ , бали	49	0,98	0,11	48	0,96	0,11
Pa ₄ , бали	47	0,94	0,31	50	1,00	0,33
Pa ₅ , бали	48	0,96	0,16	49	0,98	0,17
K_{PA}[*], од			0,96			0,98
група властивостей PB						
Pb ₁ , г	580	1,00	0,42	630	0,92	0,39
Pb ₂ , кг/м ³	600	0,98	0,57	620	0,95	0,55
K_{PB}[*], од			0,99			0,94
група властивостей PC						
Pc ₁ , %	1,83	0,52	0,06	3,48	1,00	0,11
Pc ₂ , %	0,43	0,13	0,02	2,7	0,82	0,16
Pc ₃ , %	3,95	0,84	0,10	4,69	1,00	0,12
Pc ₄ , мг/100г	0,56	0,04	0,01	12,93	0,98	0,19
Pc ₅ , мг/100г	168,3	0,61	0,13	277,27	1,00	0,21
Pc ₆ , мг/100г	0,21	0,18	0,03	1,19	1,00	0,18
K_{PC}[*], од			0,35			0,96
група властивостей PD						
Pd ₁ , %	5,02	0,76	0,26	4,13	0,92	0,31
Pd ₂ , %	14,9	0,64	0,24	9,5	1,00	0,37
Pd ₃ , %	12,1	0,45	0,13	5,5	1,00	0,29
K_{PD}[*], од			0,63			0,97

* груповий комплексний показник якості

Зразок без добавки за групою властивостей, що характеризують хімічний склад та харчову цінність (PC), має оцінку «погано» – значення його групового комплексного показнику якості становить 0,35. Зразки, з додаванням насіння чаї, характеризуються за цією групою властивостей оцінкою «дуже добре», що зумовлене збагаченням продукції некрохмальними полісахаридами, мінеральними речовинами, поліфенолами та іншими фізіологічно-корисними нутрієнтами.

За групою властивостей «Зміна якості через 60 діб зберігання» (PD) зразок з додаванням насіння чіа має в 1,54 рази вище значення групового комплексного показника порівняно з контролем.

Під час обчислення узагальненого комплексного показнику якості (табл. 2) враховано групові комплексні показники (табл. 1) та відповідні коефіцієнти вагомості (рис. 1).

Встановлено, що кремowo-збивні цукерки з додаванням насіння чіа характеризуються оцінкою «дуже добре» і на 38,6% перевершують за значенням комплексного показника контрольний зразок, якому притаманна оцінка «добре».

Таблиця 2

Комплексна оцінка якості досліджуваних зразків цукерок

Кремowo-збивні цукерки	Комплексний показник якості
Контроль	0,70
З насінням чіа	0,97

Таким чином, внаслідок обчислення комплексного показнику якості доведена соціальна ефективність використання насіння чіа в технології кремowo-збивних цукерок.

Література:

1. Азгальдов Г. Г., Костин А. В., Садовов В. В. Кваліметрія: первоначальные сведения. Справочное пособие с примером для АНО «Агентство стратегических инициатив по продвижению новых проектов». М. : Высш. шк., 2011. 143 с.

2. Shydakova-Kamenuka O., Shklyaiiev O., Samokhvalova O., Artamonova M., Stepankova G., Bolkhovitina O., Rogova A. Harnessing the technological potential of chia seeds in the technology of cream-whipped candy masses. *Eastern-European Journal of Enterprise Technologies*. 2020. Vol 2. № 11(104). P. 52–60. DOI: 10.15587/1729-4061.2020.199923.